

LBRIS

We know
books

CONSTATIN CUBLEȘAN

FECIOARA DE FUM

trei nuvele fantastice

Casa Cărții de Știință
Cluj-Napoca, 2025

Cuprins:

Fecioara de fum	5
Somnul.....	29
Violonistul.....	69

Fecioara de fum

Când am aflat despre moartea lui Tamulis era prea târziu să mai pot întreprinde ceva în sensul dezlegării depline a misterului cu care îi plăcea să-și înconjure ultimele cercetări. Era îngropat de două săptămâni și absența mea din oraș, tocmai în perioada aceea, fusese cât se poate de neinspirată. Aș fi putut foarte bine să amân croaziera pe Mediterană în compania Lolitei, doar n-ar fi intrat zile în sac, însă, cine să-și fi putut închipui că profesorul vorbea atât de serios când spunea, cu o anume nostalgie:

– Pentru mine, numărătoarea inversă a început. Zilele, orele, poate chiar minutele și secundele îmi sunt numărate. Dar nu-mi pare rău. Am trăit ca să aflu și când voi afla cu adevărat, voi muri.

– Asta înseamnă că ești pe aproape, îl tachinam eu. Ai început să afli câte ceva și, din cauza asta, te lauzi cu numărătoare inversă.

– N-o să mă crezi, dar așa este.

– Și, mă rog, ce ai aflat? Sau ce-o să afli?

– E încă o taină. Însăpăimântătoare. Dar dacă se adevărește bănuiala mea, atunci...

– Atunci va fi îngrozitor... Și știi ce mă frământă cel mai mult? Nu atât nevoia de a mă convinge deplin că este așa – asupra acestui lucru nu mai am dubii; experiențele de laborator sunt incontestabile; mă frământă cumplit ideea unei motivații, a unei justificări adică, pentru că noi, oamenii, trebuie să avem o scuză superioară. Nu pot accepta să dau vina doar pe ignoranță, întrucât au fost, de-a lungul mileniilor, atâtea semne, atâtea indicii, încât noi, *oamenii*, ar fi trebuit de mult să ne fi dat seama... Înțelegeți?...

– Nu, surâdeam îngăduitor. Nu înțeleg nimic, profesoare. Ești atât de misterios și atât de încifrat...

– Ei bine, dumitale am să-ți dezvălui totul cu o clipă înaintea ceasului final. Dacă n-ai să mă crezi atunci, nu vei

avea decât să verifici ulterior. Am să-ți dau cheia dezlegării... Suntem de atâția ani vecini și prieteni... Ce mai. Am încredere în dumneata. Am încredere că vei ști să-ți ții gura și n-ai să dai nimic în vileag până când nu vei găsi chiar dumneata o cale... *pozitivă*. Pentru că descoperirea aceasta trebuie, obligatoriu, să aibă o finalitate utilă... Eu, însă, nu mai am timpul necesar... Este foarte important, reține, o rezolvare *pozitivă*. Ar fi o salvare aici, ar fi o cale de reabilitare. Ce zici?

Ce să fi zis?!

Profesorul Tamulis fusese unul dintre cei mai originali, unul dintre cei mai interesanți, dintre cei mai ciudați oameni din oraș. Până în urmă cu câțiva ani, deținuse șefia catedrei de Biochimie de la Universitate, dar pensionarea n-a însemnat câtuși de puțin și retragerea sa din viața publică. Era prezent pretutindeni: la toate simpozioanele, la toate conferințele, chiar la șezătorile literare, la expozițiile de artă, mereu, omniprezent. Apariția sa pretutindeni avea, însă, ceva incitant, mai degrabă, ceva straniu. Pentru că niciodată nu lua cuvântul, niciodată nu voia să se afișeze cu ostentație, deși ținuta lui vestimentară, ușor extravagantă, ușor desuetă, făcea totuși ca el să se remarce dintr-odată în mulțime. Și-apoi, mai era ceva: fruntea aceea largă, înaltă, sub care ochelarii cu rame grele, de argint, erau iluminați cumva neverosimil de o privire ageră, iscoditoare, scânteietoare, a unor iriși albaștri, dilatați enorm în focarul multiplelor dioptrii ale lentilelor; și mai era acel zâmbet alunecat enigmatic în colțurile gurii, trădând bunătatea unui suflet generos, dar distant și sever.

Locuia pe strada noastră de mult, parcă dintotdeauna, făcând parte din atmosfera, din peisajul, din universul nostru comun al acelor care trecem zilnic unii pe lângă alții, salutându-ne ceremonios, interesându-se unii de alții protocolar și, desigur, formal, când ne întâlnim venind sau plecând din oraș – pentru că aici formăm, într-un fel, o colectivitate unică prin simplul fapt că domiciliem în același cartier, mai mult, pe aceeași lungă stradă Franklin, încărcată primăvara de tei înfloriți, iar în anotimpul sever al iernii de zăpada albă, grea (aici, ciudat, nu se topește atât de repede ca pe celelalte străzi

din oraş); suntem, cel puțin așa ne considerăm, un fel de familie mare cu multe rude cocoțate pe ramurile unui arbore genealogic imposibil de reconstituit cu fidelitate; ne știm apropiați, totuși, atât de îndepărtați unul față de celălalt.

Profesorul Tamulis era, fără îndoială, cel mai popular între noi și, nu exagerez, cel mai invidiat. Locuia într-o casă bizară – un compromis între stilul castelelor medievale (cu turnulețe și donjoane) și arhitectura funcțională a construcțiilor civile din zilele noastre, de jur împrejur acoperită până la sufocare cu o vegetație luxuriantă de plante agățătoare, într-un parc miniatural, unde își dădeau întâlnire arbori și arbuști, pomi fructiferi și copaci stufoși dintr-o floră greu de precizat, datorită nenumăratelor altoiri efectuate pe fiecare tulpină în parte. Era o oază de vegetație crudă, de clorofilă abundentă; era, în felul său, un alt tărâm, de basm, introdus și menținut parcă anume în lumea noastră telurică, tocmai pentru a ne solicita fantezia spre vis, ori de cât ori pașii ne purtau pe-aproape. Trăia izolat și, cu toate că întreținea relații cordiale cu fel de fel de oameni din oraș, puțini dintre aceștia, cunoscuți mai mult sau mai puțin apropiați, se numărau printre privilegiații care beneficiaseră vreodată de o invitație în mica fortăreață, altfel bine păzită și de un Saint-Bernard, cât un vițel, postat în camera special amenajată lângă poarta pe care stătea scris cu litere grosolane, ca un avertisment: „Câine rău. Mușcă!”. Eu mă număram între cei favorizați de soartă. Spun asta, întrucât numai întâmplarea a făcut ca între noi să se lege o atât de spontană și atât de fidelă prietenie, eu însumi fiind, în felul meu, un însingurat.

Veneam spre casă într-una din acele nopți epuizante, când, conform regulamentului, trebuia să stau în tipografie, de serviciu, și să veghez asupra apariției în bune condițiuni (normale) a numărului din acea săptămână a revistei la care lucrez, și ochii mi-erău foarte obosiți de lectura grăbită a atâtor zeci de șpalturi și de corecturi; pleoapele mi se lipeau irezistibil una de alta, iar în albul ochilor simțeam cum nisipul tuturor mărilor involburate din lume, rodea, în acele momente, perfid, făcându-mă să nu mai fiu sigur pe nimic din

ceea ce vedeam sau din ceea ce puteam vedea, ca într-o stare cvasi-somnambulică, și nu-mi doream nimic mai mult decât să ajung cât mai degrabă între pernele așternutului meu confortabil. Când am trecut, însă, prin dreptul casei profesorului Tamulis, o umbră proiectată enorm pe draperia ferestrei m-a făcut să tresar. Era silueta unei femei cu forme superbe. Și, instinctiv, curiozitatea reporterului din mine a biruit oboseala, făcându-mă să întârzii câteva minute în contemplare. „O femeie în casa lui Tamulis?“, mi-am zis, întrebându-mă cu uimire. „Trebuie să fie o eroare, sau o farsă sau... Sau ce? Îmi juca mie fantezia vreun renghi?“

Prin perdeaua mată îmi era imposibil să disting vreo figură, și-apoi lumina de interior era voalată, discretă, totuși, suficientă pentru a trăda un fapt ce ieșea din ordinea firii lui Tamulis, așa cum ne obișnuise el să-l știm și să-l socotim, aproape un ascet. Am zâmbit, deci, încântat că aflasem o asemenea *taină* și, amuzându-mă la ideea că, de îndată ce-l voi întâlni pe profesor, voi putea să-l tachinez fără drept de replică, am trecut mai departe.

Abia după trei zile, urcând strada spre casă, la o oră destul de târzie, l-am ajuns din urmă pe Tamulis, care-și făcea plimbarea de seară conform obișnuitului său tipic, ținând aproape câinele, de curelușă. După schimbul de saluturi joviale, am trecut direct la subiect, căci eram bine dispus și aveam chef de vorbă.

– Și zi așa, profesore, l-am interpelat brusc. Îți aduci acasă fostele studente pentru consultații?... Înțeleg. Dar de ce noaptea? am continuat eu insinuant.

Tamulis m-a privit pieziș. Nu-i plăcuse insinuarea mea, însă era, evident, curios să afle ce știam și mai ales cât știam din *taina* pe care înțelegea că, pe undeva, o dibuisem.

– Concret, tinere. La ce te referi? Sau, mai exact, la cine?

– Deci, nu negi.

– Ce anume?

– Că noaptea primești vizitele unor superbe exemplare feminine pentru care, mărturisesc, te invidiez din toată inima.

Tamulis s-a oprit, smucindu-și scurt câinele, cumva iritat. M-a privit, cercetător, cu neîncredere și a întrebat, la rândul-i:

- Ai văzut dumneata asta?

- Alaltăieri noaptea.

- Imposibil!

- Ba, e foarte posibil. Și norocul dumitale a fost că eram foarte obosit, altfel, îți băteam în geam și dădeam buzna în odaie.

- Ai fi fost în stare? a întrebat el stupefiat.

- De ce nu? am răspuns, continuându-mi discuția în doi peri, simțind că profesorul se lasă încolțit. O clipă a stat în cumpănă, apoi m-a luat prietenește de braț și am pornit mai departe, pas la pas, împreună, în lungul trotuarului îngreunat de frunze veștede, căci era toamnă și teii începuseră să se scuture. După un timp mi-a cerut, precipitat:

- Te rog să-mi relatezi tot ce-ai văzut... Tot ce știi... Pentru mine este de o extraordinară importanță.

- Din păcate, am răspuns, n-am putut vedea altceva decât că era o femeie strașnică. Dar, de după perdea, mai degrabă... un fum.

- Un fum?

- Da, o siluetă...

- Nu, nu. Ai spus exact: un fum

În seara aceea am intrat pentru prima dată în casa lui Tamulis. M-a condus amabil prin numeroasele încăperi de la parter, de la etaj și chiar de la subsol, prezentându-mi totul cu minuțiozitatea și afecțiunea distantă, reținută, a unui veritabil ghid de muzeu, oprindu-se, în cele din urmă, într-un spațios salon, cu ferestre largi ce aveau deschidere spre stradă, propunându-mi să ne așezăm în fotoliile adânci, vechi de când lumea, dar extrem de comode, tapisate cu piele maronie, roasă la încheieturi, ce gardau îndeaproape o masă de mahon, grea, sub care se aflau, într-o neorânduială ce distona teribil în ambianța disciplinată a așezării lucrurilor în încăpere, o mulțime de sticle, cu fel de fel de băuturi din care se consumaseră cantități diferite, desigur după gustul și apetitul diverșilor oaspeți - îmi închipuiam - de ocazie, care mă precedaseră.

- Ce bei? m-a întrebat cu o familiaritate în ton ce m-a făcut din chiar clipa aceea să mă simt bine acolo ca acasă.

- Mastică. Ai?

A scotocit printre sticle și, deși fusesem convins că n-avea să găsească nimic, de aceea și cerusem o băutură atât de tâmpită, a pus pe masă o sticlă burticoasă în care se afla, pe fund, ca de trei degete, lichidul acela incolor și vag vâscos al băuturii pe care i-o cerusem.

- Eu am să beau whisky, dacă-mi îngădui, și-a precizat el preferința și, în timp ce turna în pahare, a continuat:

- Nu trebuie să-ți spun, nu-i așa, că acesta este salonul în care puteai să vezi ceea ce pretinzi că ai văzut. Nici o altă încăpere nu are geamurile spre stradă. Așadar, suntem pe locul în care s-a săvârșit ... cum să spun?... sacrilegiul... Să închinăm pentru asta. De acord?

Am închinat și am băut.

Salonul avea ceva bizar în toată atmosfera sa, așa cum, de altfel, avea întreaga clădire și Tamulis însuși. Un imens covor Shiraz se întindea pe suprafața centrală a încăperii, sub lumina sedefie a candelabrului de bronz masiv, punând în evidență și mai mult frumusețea pereților acoperiți până aproape la jumătate cu un furnir subțire, lucrat de mult, de mari meșteri tâmplari, din lemn de frasin lăcuit, deschis la culoare, ca de os. De aici până la tavan se ridicau rafturile ticsite cu cărți ale unei biblioteci impresionante, lucrată și ea în lemn, dar dintr-un lemn roșcat, poate de tisă, în firidele căreia fuseseră închise, cu delicată grijă, opt statui de marmură albă, reprezentând tot atâtea frumuseți ale lumii antice. În rest, nimic altceva, dacă nu socotim logia îngustă, așezată față-n față cu intrarea și care făcea, de fapt, parte integrantă a mobilierului bibliotecii, căci ea oferea condițiile unei funcționale mese de scris. Tamulis, urmărind alunecarea curioaselor mele priviri într-o panoramare atentă a interiorului, a ținut să precizeze:

- Ți-am spus adineauri că totul este moștenit de la un strămoș al meu care a fost un om învățat, nu numai foarte bogat. Dar toate astea, după ce nu voi mai fi, vor trece în patrimoniul muzeului. Este deja o chestiune stabilită.

Am mai închinat, golind câteva pahare și am mai vorbit câțva timp despre acel strămoș al lui Tamulis, al cărui portret de tinerețe, după cum îmi spunea, îl luase de pe perete și îl

dosise într-o debara pentru că prea mult semăna cu el însuși la vârsta bacalaureatului, ceea ce îl enerva din cale-afară. Am crezut că discuțiile se vor încheia cu asta, vizita mea putându-se sfârși oricând, căci totul nu fusese decât un pretext de a ne cunoaște și de a ne apropia mai mult, un pretext de a ne petrece o seară împreună, când profesorul a schimbat brusc tonul și, odată cu el, întregul curs al discuției.

– N-ai să pleci nicăieri până când nu-mi vei promite că n-ai să divulgi nimănui nimic din tot ce ai văzut...

– Jur! am răspuns amuzat.

– ...nimic din ce-ai aflat...

– Jur.

– Nu-i nevoie să juri. Te cred. Dar dacă, totuși...

– Professore, sunt un parolist, ce dracu?!

– Spune-mi, a continuat el misterios, ai putea-o recunoaște după forme?

– Pe cine?

– Cum pe cine? Pe femeia aceea...

Of, Doamne, uitasem cu desăvârșire; crezusem că bătrânul înțelesese gluma, că înțelesese că nu mă interesa câtuși de puțin ce fel de femei veneau la el și, când acolo, întrebarea.

– Professore, iartă-mi indiscreția de atunci, i-am spus, și impertinența din seara asta; m-am simțit minunat la dumneata, în rest... Nu mă interesează nicio femeie. Crede-mă. Te rog să mă crezi că nu mă...

– Nu, nu, nu! N-ai să-mi scapi. De-acum nu mai poți scăpa. Ai intrat în horă, trebuie să joci! Așadar, ai putea-o recunoaște?

L-am privit derutat. Devenise parcă un alt om. Vorbea altfel, era schimbat și, din vehemența cu care insistă, am înțeles că la mijloc trebuia să fie ceva care merita totuși interes și osteneală. De aceea m-am decis să continui jocul, dar cu prudență.

– S-ar putea s-o recunosc... am răspuns cu nehotărâre.

– Foarte bine. Foarte bine, s-a bucurat Tamulis. Să facem o încercare. Privește în jur.

Privește cu atenție. Poți s-o identifice?

În jur nu era nicio femeie, decât cele opt statui care, într-adevăr, aveau forme divine, de femei nemaivăzute, dar acelea erau statui. Am început să râd. Vasăzică, asta era. Atunci văzusem umbra vreuneia dintre ele proiectată pe draperie, iar acum profesorul, cu rigurozitatea omului de știință, ținea morțiș ca eu să mă edific, nu cumva să rămân cu bănuiala, totuși, că în noaptea aceea îl vizitase o femeie. Am râs de-a binelea și, ridicând mâinile, am făcut gestul acela de capitulare definitivă.

- Profesore, mă închin în fața...
- Lasă asta. Care-i?
- Ce importanță are?
- Vezi bine c-are!

M-am învoit. Am încercat să-mi amintesc silueta, poziția capului, a mâinilor, înclinarea bustului și, deodată, am tresărit. Silueta de-atunci se mișcase. Poate se mișcase draperia, am căutat eu o explicație în sinea-mi. Dar nu. Silueta aceea se ridica într-un fel de dans, parcă ar fi făcut balet... Oricum, atunci eram atât de obosit... Mă dureau ochii, totul îmi fugea pe dinaintea privirilor... În cele din urmă, m-am decis să accept regulile jocului pe care mi-l propunea Tamulis, oricare ar fi fost rezultatul, și am examinat cu atenție fiecare din cele opt fecioare de marmură.

- Asta-i, m-am decis într-un final, mai mult la întâmplare, indicând-o pe cea cu șoldurile mai pline, așa cum îmi plac mie femeile, luând drept criteriu de apreciere gustul personal, altfel - mi-am zis - dacă nu mi-ar fi plăcut, n-aș fi zăbovit într-atâta atunci c-a s-o admir.

Bătrânul s-a lăsat în adâncul fotoliului, decepționat, cumva învins, îndurerat chiar.

- N-ai nimerit. Te-ai înșelat pentru că poate și atunci te-ai înșelat.

- Poate... Atunci n-am putut-o vedea atât de aproape cum pot s-o privesc acum.

- Nu-i asta.

- Cu atât mai bine, am convenit eu, hotărât să încheiem discuția care mi se părea de-acum stupidă. Avem gusturi diferite. N-o să ne certăm niciodată din pricina femeilor.

– Ți-ar plăcea? Ca femeie, nu ca statuie...

Am privit din nou formele acelea de marmură. Era, fără îndoială, o lucrare de bună calitate. Totul era bine proporționat în alcătuirea corpului și am convenit să recunosc:

– Dac-ar fi vie, m-aș putea îndrăgosti de ea. Pe loc. Și, poate, pentru totdeauna.

Tamulis era palid; chipul ca de ceară părea al unui om sfârșit. Doamne, mi-am zis, ce se întâmplă aici?... Am umplut imediat un pahar cu apă și i l-am întins. Profesorul mi-a respins mâna.

– Nu-i nevoie. Nu sunt bolnav.

După lungi clipe de reculegere, de tăcere apăsătoare ca de plumb, Tamulis a început să vorbească, rostind rar cuvintele, cu o voce pierdută. Fără vlagă.

– Aveam zece ani când am intrat în această încăpere și am văzut pentru prima dată statuia zeiței... mă rog... a fecioarei aceleia, fără nume, care se află acolo, lângă geam: a doua din dreapta. Și m-am simțit vrăjit, fascinat... Mi-am dat seama curând că o iubeam... Veneam și stăteam aici, pe fotoliul acesta, ore în șir, privind-o, contemplând-o, regretând, ca și dumneata, că nu era decât un bloc de marmură albă... Dar anii au trecut, eu am crescut, am început să învăț, să aflu lucruri pe care nici nu le bănuisem până atunci – însă dragostea pentru frumoasa necunoscută nu-mi trecea... Astfel, am înțeles că trebuia să găsesc mijlocul, procedeul tehnic prin care să insuflu viață pietrei... Hazardată ambiție, nu? Imposibil ideal... Numai Dumnezeu se zice că a putut, îmi spuneam. Și tot eu adăugam, în replică: „– Dacă el a putut, de ce n-aș putea și eu?...”. „– Te-ntreci cu măsura, băiete! Nu-ți dai seama ce spui!...” Și tot eu răspundeam: „– Nu, nu mă-ntrec. Materia poate fi însuflețită. Lumea vie s-a născut din lumea moartă.” „– Vorbești ca un diletant. Câte milenii au fost necesare pentru așa ceva și totul s-a petrecut în alt fel decât vrei tu să crezi...” „– Ce-mi pasă?! Trebuie să-i dau viața iubitei mele. Trebuie!...” Ani și ani de zile am cercetat, am experimentat, am lucrat ca un rob căutând în fizică și în chimie, un sprijin... Zadarnic. Eram aidoma alchimiștilor de pe vremuri... Am inventat și am descoperit multe alte lucruri căutând să inventez